

Załącznik do uchwały nr XXIX/362/V/2021
Rady Powiatu w Poznaniu
z dnia 28 kwietnia 2021 r.

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE POZNAŃSKIM NA LATA 2021-2023

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

POZNAŃ 2021 ROK

SPIIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
I. PODSUMOWANIE REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE POZNAŃSKIM W LATACH 2018-2020	5
1. Działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym	5
1.1. <i>Wsparcie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny</i>	5
1.2. <i>Placówki wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym i terapeutycznym</i>	6
1.3. <i>Rodziny wspierające</i>	7
1.4. <i>Poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodzin z problemami wychowawczymi</i>	7
1.5. <i>Programy mające na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia, których beneficjentami są dzieci, młodzież i rodziny ...</i>	8
1.6. <i>Terapia dla rodzin dotkniętych kryzysem i wsparcie w formie schronienia</i>	8
1.7. <i>Wspieranie rodzin wychowujących dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami</i>	9
1.8. <i>Ponoszenie przez gminy wydatków na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej</i>	9
2. <i>Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej</i>	11
2.1. <i>Formy rodzinnej pieczy zastępczej</i>	11
2.2. <i>Struktura rodzin zastępczych w powiecie poznańskim</i>	12
2.3. <i>Zawieranie umów na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej</i>	14
2.4. <i>Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej</i>	14
2.5. <i>Wsparcie rodzin w formie rodzin pomocowych oraz osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich</i>	14
2.6. <i>Organizowanie czasu wolnego oraz pomocy wolontariuszy wspierających podopiecznych w nauce</i>	15
2.7. <i>Promocja rodzicielstwa zastępczego</i>	16
2.8. <i>Przygotowanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej</i>	17
2.9. <i>Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych</i>	18
2.10. <i>Poradnictwo psychologiczne, interwencja i terapia</i>	19
2.11. <i>Wsparcie realizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne</i>	21
2.12. <i>Pomoc prawna</i>	21
2.13. <i>Szkolenia dla rodzin zastępczych</i>	21

2.14. Zmiana środowiska opiekuńczego	22
3. Instytucjonalna piecza zastępcza	23
3.1. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej	23
3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie poznańskim	24
3.3. Zmiana środowiska opiekuńczego	26
3.4. Zaplanowanie restrukturyzacji/ dostosowania placówek opiekuńczo-wychowawczych	26
4. Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej	28
4.1. Wsparcie pełnoletnich wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej	28
4.2. Kierowanie do mieszkań chronionych	28
5. Wsparcie rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej w ramach działań projektowych	29
6. Wydatki poniesione przez powiat poznański na świadczenia dla rodzin zastępczych, pełnoletnich wychowanków oraz na placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2018-2020	32
II. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE POZNAŃSKIM NA LATA 2021 – 2023	34
III. CZAS REALIZACJI PROGRAMU I ZAKŁADANE REZULTATY	35
IV. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	36
<i>Cel.1. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej</i>	<i>36</i>
<i>Cel. 2. Tworzenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych modelu wychowawczego zblizonego do rodzinnego</i>	<i>38</i>
<i>Cel. 3. Wspieranie w procesie usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą</i>	<i>40</i>
<i>Cel 4. Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci</i>	<i>40</i>
V. KOORDYNACJA PROGRAMU	42
VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	42
VII. MONITORING I EWALUACJA	42

WPROWADZENIE

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2021-2023, zwany dalej Programem, został sporządzony na podstawie założeń Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U z 2020 r. poz. 821). Zgodnie z art. 180 pkt 1 przywołanej ustawy, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Program wyznacza kierunki rozwoju rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie poznańskim.

Dokument ten jest kontynuacją realizacji założeń, które określone zostały w 2018 roku Uchwałą Nr XXXVIII/544/V/2018 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2018-2020.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu poznańskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi i wspierania rodzinnych form pieczy zastępczej. Należy jednak zaznaczyć, że w 2020 r. sytuacja w kraju związana z pandemią COVID-19 znacznie ograniczyła możliwości wsparcia i rozwoju pieczy zastępczej w zakresie prowadzenia i organizacji szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz tych podnoszących kompetencje rodzin zastępczych już funkcjonujących. W związku z wprowadzonymi obostrzeniami, nie było także możliwe organizowanie czasu wolnego dla dzieci oraz integracja środowiska opiekunów zastępczych. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano: sprawozdania rzeczowo finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, sprawozdania i informacje własne PCPR oraz informacje przygotowane przez inne jednostki.

Zarządzeniem Nr 91/2011 Starosty Poznańskiego z dnia 26 października 2011 r. organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu poznańskiego zostało wyznaczone Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Działania w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym zapisane w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2021-2023 realizowane są na podstawie:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.: Dz. U. z 2020 roku. poz. 821.);
- ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 1876);
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 1359);
- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j.: Dz. U. z 2020 roku, poz. 920);
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 roku Nr 292, poz. 1720).

I. PODSUMOWANIE REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE POZNAŃSKIM W LATACH 2018-2020

1. Działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym.

Wspieranie rodziny powinno opierać się na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko, ze względu na jego dobro, musi opuścić rodzinę biologiczną, a tym samym na podejmowaniu działań profilaktycznych, poprzez współpracę różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Stąd też na poziomie gminy niezbędne są działania zmierzające do wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, w tym poradnictwo dla rodzin, organizowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, pomoc w formie rodzin wspierających oraz asystenta rodziny, tworzenie i realizacja programów wspierających rodzinę.

1.1. *Wsparcie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny*

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę, którą się opiekuje, podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie i niedopuszczenia do oddzielenia dzieci od rodziny. Asystenci rodziny są przydzielani gdy konieczność taka wyniknie z dokonanej przez pracownika socjalnego analizy sytuacji rodziny lub w związku z postanowieniem sądu rodzinnego.

Tabela Nr 1. Liczba asystentów rodziny i rodzin objętych wsparciem w gminach powiatu poznańskiego

Gmina	Liczba asystentów rodziny / liczba rodzin objętych wsparciem		
	2018	2019	2020
Buk	2/12	2/15	2/16
Czerwonak	4/37	4/36	4/35
Dopiewo	1/13	1/12	1/15
Kleszczewo	1/12	1/14	1/12
Komorniki	1/16	1/17	1/13
Kostrzyn Wlkp.	1/12	1/15	1/15
Kórnik	2/21	2/21	2/19
Luboń	2/28	2/23	2/16
Mosina	1/17	1/23	1/14
Murowana Goślina	3/21	3/23	4/22
Pobiedziska	3/10	3/9	2/17
Puszczykowo	2/16	2/15	2/16
Rokietnica	2/29	2/28	2/28
Stęszew	1/15	1/14	1/13
Suchy Las	1/11	1/11	1/12
Swarzędz	6/49	6/49	6/57
Tarnowo Podgórne	2/30	2/26	2/28
Ogółem	35/349	35/351	35/348

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Z danych zawartych w tabeli wynika, że w opisywanych latach, liczba rodzin objętych pomocą oraz liczba asystentów utrzymywała się na tym samym poziomie.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jeden asystent może pomagać maksymalnie 15 rodzinom.

Problemami, które najczęściej występowały w rodzinach, którym udzielono wsparcia i pomocy były: nieporadność życiowa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zagrożenie lub wykluczenie społeczne, wieloobszarowe i wielopokoleniowe dysfunkcje w obszarze społecznym (brak umiejętności i kompetencji społecznych), występowanie przemocy domowej, problem z prowadzeniem budżetu domowego i liczne zadłużenia, problemy psychiczne, bezrobocie ograniczenia intelektualne, uzależnienia lub współuzależnienia, długotrwała choroba, samotne wychowywanie dziecka, wielodzietność jak również umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

1.2. Placówki wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym i terapeutycznym.

Trudna sytuacja rodzin, zwłaszcza niepełnych, wielodzietnych, dysfunkcyjnych sprawia, że w systemie pomocy istotną rolę wspierającą odgrywają placówki wsparcia dziennego, w tym specjalistyczne.

W ramach pomocy rodzinie, placówki wsparcia dziennego obejmują opieką i wychowaniem dzieci w czasie pozalekcyjnym. Sprawują one funkcje opiekuńcze, wspierają rodziców w wychowywaniu dzieci, uczą gospodarowania czasem, odpowiedzialności, obowiązkowości.

Na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej ustalono, że w gminach powiatu poznańskiego funkcjonują placówki wsparcia dziennego w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz jednostki prowadzone w ramach profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Placówki prowadzone są w formie opiekuńczej i specjalistycznej. W gminie Pobiedziska prowadzona jest praca podwórkowa.

Tabela Nr 2. Placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w 2020 r. na terenie powiatu poznańskiego.

Gmina	Liczba placówek wsparcia dziennego	Liczba miejsc
Buk	1	40
Czerwonak	3	60
Dopiewo	3	37
Kleszczewo	2	45
Komorniki	7	123
Kórnik	4	56
Luboń	1	30
Mosina	8	265
Puszczykowo	1	26
Rokietnica	1	30
Stęszew	4	105
Suchy Las	8	113
Swarzędz	1	20
Tarnowo Podgórne	5	143
Ogółem	49	1 093

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

1.3. Rodziny wspierające

Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi czy rodzina zaprzyjaźniona. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Z informacji przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, że w latach 2018-2020 na terenie powiatu poznańskiego w żadnej z gmin nie powierzono pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

1.4. Poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodzin z problemami wychowawczymi.

W ramach działalności obejmującej poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodzin z problemami wychowawczymi, na obszarze powiatu poznańskiego mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w 22 punktach konsultacyjnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub punktach informacyjno-konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin, kadrę ośrodków pomocy społecznej oraz poradnie zdrowia. Wsparcia udzielają tacy specjaliści jak: psychologowie, terapeuci uzależnień, psychiatry, doradcy zawodowi, prawnicy czy asystenci rodzin.

Tabela Nr 3. Liczba punktów konsultacyjnych funkcjonujących w gminach w 2020 r.

Gmina	Liczba punktów konsultacyjnych
Buk	1
Czerwonak	2
Kleszczewo	2
Komorniki	2
Kostrzyn Wlkp.	2
Kórnik	1
Mosina	2
Murowana Goślina	2
Pobiedziska	1
Puszczykowo	1
Rokietnica	1
Stęszew	1
Suchy Las	1
Swarzędz	2
Tarnowo Podgórne	1
Ogółem	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Poradnictwo specjalistyczne – psychologiczne i pedagogiczne – jest udzielane dzieciom, młodzieży oraz ich rodzicom i opiekunom również na terenach placówek oświatowych takich, jak poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły i przedszkola.

1.5. Programy mające na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia, których beneficjentami są dzieci, młodzież i rodziny.

W gminach powiatu poznańskiego realizowane były programy obejmujące w szczególności zagadnienia z zakresu wspierania i rozwoju poszczególnych członków rodzin oraz wzmocnienia całych rodzin, rozwijania umiejętności społecznych i emocjonalnych oraz radzenie sobie z trudnościami, budowanie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego. Programy dotyczyły także profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, terapeutyczno-edukacyjnego wsparcia młodzieży oraz zwiększenia aktywności społeczno-zawodowej i promocji zdrowia psychicznego, jak również tematy dotyczące przeciwdziałania kryzysom związanym z niedożywieniem. Ponadto rodziny w kryzysie miały także dostęp do usługi poradnictwa prawnego, psychologicznego, mediacyjnego i pedagogicznego w ramach wspierania funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodzin a także możliwość uczestnictwa w warsztatach z zakresu budowania relacji dorosły-dziecko w rodzinach z problemem alkoholowym wspieranych przez asystenta rodziny.

Realizacja Programów przez gminy odbywa się w oparciu o własne środki i programy a także poprzez pozyskiwanie dotacji z budżetu państwa, programy rządowe z zakresu wspierania rodziny oraz fundusze Unii Europejskiej

1.6. Terapia dla rodzin dotkniętych kryzysem i wsparcie w formie schronienia.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) w Kobylnicy udziela osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego lub prawnego oraz w uzasadnionych sytuacjach schronienia do 3 miesięcy. Ośrodek dysponuje 16 miejscami całodobowego pobytu.

W obrębie powiatu poznańskiego poradnictwo specjalistyczne w sprawach rodzinnych jest świadczone również przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne – 12 placówek, wśród których część stanowią filie, mające swoje siedziby w kilku gminach. W placówkach tych pomocy specjalistycznej udzielają przede wszystkim psychologowie, pedagodzy i doradcy zawodowi oraz specjaliści z zakresu logopedii.

W ramach specjalistycznego poradnictwa, poradnie psychologiczno-pedagogiczne w latach 2018-2020 podejmowały działania mające na celu wsparcie rodzin naturalnych w wypełnianiu ich funkcji rodzicielskich.

Tabela Nr 4. Działania podejmowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Rok	2018	2019	2020
Działanie			
Wydawane orzeczenia	345	1105	982
Diagnozy specjalistyczne (psychologiczno-pedagogiczne, logopedyczne i inne)	2312	3982	5543
Porady, konsultacje dla rodziców	1360	6230	3248
Dzieci objęte wsparciem	107	578	4652

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego

1.7. Wsparcie rodzin wychowujących dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami.

W latach 2018-2020 w ramach pozyskanych przez powiat środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz środków własnych powiatu, udzielano dofinansowania w zakresie rehabilitacji społecznej dzieci i młodzieży. Wydatkowane kwoty na poszczególne formy wsparcia dzieci i ich opiekunów prezentuje poniższa tabela.

Tabela Nr 5. Wsparcie dzieci i młodzieży w ramach rehabilitacji społecznej w latach 2018-2020

Rok	2018		2019		2020	
	Liczba dzieci i młodzieży	Kwota dofinansowania	Liczba dzieci i młodzieży	Kwota dofinansowania	Liczba dzieci i młodzieży	Kwota dofinansowania
Forma wsparcia						
Dofinansowanie pobytu na turnusach rehabilitacyjnych	149	169 511	150	208 182,00	106	136 509
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	266	271 427	238	326 646	290	443 646
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	50	183 810	29	119 930,00	32	89 483
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	173	17 668	63	26 208	37	9 370
Suma	638	642 416	480	916 966	465	679 008

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

łącznie w latach 2018-2020 powiat poznański przeznaczył środki finansowe w kwocie 2 238 390 zł na dofinansowanie 1 583 wnioski dzieci i młodzieży w wymienionych w tabeli formach rehabilitacji społecznej.

1.8. Ponoszenie przez gminy wydatków na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada obowiązek ponoszenia przez gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, wydatków na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Kwota ponoszonych przez gminę wydatków na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, wynosi:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela Nr 6. Wydatki poniesione przez gminy pochodzenia dziecka na opiekę i wychowanie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018-2020

	RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	2018	2019	2020	Razem
1.	Gmina Murowana Goślina	86 418,68	92 735,65	99 387,82	278 542,15
2.	Gmina Mosina	81 929,48	95 575,54	103 483,72	280 988,74
3.	Gmina Stęszew	48 689,89	51 360,27	49 224,20	149 274,36
4.	Gmina Suchy Las	32 314,14	32 913,26	36 018,23	101 245,63
5.	Gmina Swarzędz	191 521,77	170 839,37	182 474,54	544 835,68
6.	Gmina Czerwonak	52 580,13	90 555,62	112 652,20	255 787,95
7.	Gmina Buk	60 655,54	59 358,42	61 627,02	181 640,98
8.	Gmina Kleszczewo	16 164,30	16 656,00	16 656,00	49 476,30
9.	Gmina Dopiewo	42 419,78	39 071,69	34 574,24	116 065,71
10.	Gmina Kórnik	72 772,29	82 476,88	75 317,45	230 566,62
11.	Gmina Tarnowo Podgórne	67 146,37	73 833,49	68 852,98	209 832,84
12.	Gmina Luboń	94 628,78	97 205,86	103 888,38	295 723,02
13.	Gmina Komorniki	33 351,71	46 490,38	66 566,88	146 408,97
14.	Gmina Kostrzyn Wlkp.	61 990,92	74 897,14	66 567,83	203 455,89
15.	Gmina Pobiedziska	48 464,31	56 835,62	44 204,80	149 504,89
16.	Gmina Rokietnica	22 238,17	30 693,44	50 689,86	103 621,47
17.	Gmina Puszczykowo	31 521,39	38 471,58	52 192,06	122 185,03
	razem	1 044 807,65	1 149 970,21	1224378,21	3 419 156,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Tabela Nr 7. Wydatki poniesione przez gminy pochodzenia dziecka na opiekę i wychowanie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018-2020

	INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	2018	2019	2020	Razem
1.	Gmina Luboń	79 253,59	95 910,81	70 488,81	245 653,21
2.	Gmina Swarzędz	260 904,45	247 801,55	126 373,86	653 079,86
3.	Gmina Kórnik	188 746,68	185 669,52	252 046,60	626 462,80
4.	Gmina Stęszew	166 108,34	182 073,68	154 365,38	502 547,40
5.	Gmina Tarnowo Podgórne	167 078,84	174 053,43	185 185,37	526 317,64
6.	Gmina Suchy Las	42 943,67	39 267,07	36 046,92	118 257,66
7.	Gmina Pobiedziska	17 596,20	22 311,88	83 633,99	123 542,07
8.	Gmina Dopiewo	16 055,12	28 400,00	29 405,00	73 860,12
9.	Gmina Murowana Goślina	232 836,49	188 610,97	168 220,87	589 668,33
10.	Gmina Kostrzyn Wlkp.	153 384,01	107 925,50	148 571,01	409 880,52
11.	Gmina Mosina	85102,04	61 294,70	77 526,36	223 923,10
12.	Gmina Czerwonak	78 000,41	110 135,57	190 874,99	379 010,97
13.	Gmina Komorniki	73 172,29	52 225,98	237,38	125 635,65
14.	Gmina Rokietnica	32 571,57	36 288,30	18 564,04	87 423,91
15.	Gmina Buk	0,00	11 769,22	53 158,57	64 927,79
	razem	1 593 753,70	1 547 184,61	1594699,15	4 732 191,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

W latach 2018-2020 gminy powiatu poznańskiego wydatkowały łącznie 7 527 384,13 zł na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej, w tym 3 212 258,89 zł za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych i 4 315 125,24 zł na pokrycie kosztów pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo wychowawczych.

2. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej.

2.1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzinna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi następujące formy:

- a) Rodziny zastępcze spokrewnione – tworzone wyłącznie przez osoby/małżonków, będących wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka.
- b) Rodziny zastępcze niezawodowe – tworzone przez małżonków lub osobę/osoby nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci i przynajmniej jedno z rodziców zastępczych musi posiadać stałe źródło dochodu.
- c) Rodziny zastępcze zawodowe: także tworzone przez osoby wymienione w powyższym typie rodziny. Umowa o pełnienie funkcji zawierana jest na 4 lata, a tylko jednemu z małżonków przysługuje z tego tytułu wynagrodzenie. Osoba ta nie może kontynuować zatrudnienia, podjąć dodatkowej pracy zarobkowej bez zgody starosty. Rodzicom prowadzącym rodzinę zastępczą zawodową przysługuje prawo do wypoczynku (30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy). Okres sprawowania funkcji rodziny zastępczej zawodowej wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Osoby prowadzące rodzinę zastępczą zawodową mają obowiązek podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach. Wśród rodzin zawodowych wyróżnia się:
 - rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego: umieszcza się w nich w trybie interwencyjnym do 3 dzieci do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż 4 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może zostać przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego (w praktyce ostatnie rozwiązanie najczęściej stosowane jest przez sądy, co znacznie przedłuża pobyt dziecka w tej formie rodzinnej pieczy zastępczej);
 - specjalistyczne rodziny zawodowe: umieszcza się w nich dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub osoby nieletnie na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki z dziećmi
- d) Rodzinny dom dziecka: umieszcza się w nim do 8 dzieci. Umowa o prowadzenie rodzinnego domu dziecka zawierana jest na 5 lat i jednemu z małżonków przysługuje wynagrodzenie. Osoba ta nie może kontynuować zatrudnienia ani podjąć dodatkowej pracy zarobkowej bez zgody starosty. Osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka przysługuje również prawo do czasowego wypoczynku (30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy). Okres prowadzenia rodzinnego domu dziecka wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania

uprawnień pracowniczych. Osoby prowadzące rodzinny dom dziecka zobowiązane są do systematycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka wspierane są np. na czas wypoczynku lub choroby przez rodziny pomocowe, którymi mogą być inne rodziny zastępcze lub osoby przeszkolone do pełnienia tej funkcji.

2.2. Struktura rodzin zastępczych w powiecie poznańskim.

W powiecie poznańskim w latach 2018-2020 funkcjonowały rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe oraz zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, specjalistyczna oraz rodzinny dom dziecka.

Porównanie liczby rodzin zastępczych w latach 2018 – 2020 zawiera Tabela Nr 8.

Tabela Nr 8. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Rok	2018	2019	2020
Typy rodzin			
Spokrewnione	172	175	176
Niezawodowe	114	112	106
Zawodowe	15	16	17
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	4	4	4
Zawodowe specjalistyczne	1	1	2
Rodzinny Dom Dziecka	1	1	1
Ogółem	307	309	306

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Porównanie liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w roku sprawozdawczym w latach 2018 – 2020 prezentuje Tabela Nr 9.

Tabela Nr 9. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka.

Rok	2018	2019	2020
Typy rodzin			
Spokrewnione	221	221	222
Niezawodowe	142	140	134
Zawodowe	42	41	38
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	18	18	20
Zawodowe specjalistyczne	3	3	6
Rodzinny Dom Dziecka	7	7	6
Ogółem	433	430	426

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Jak wynika z zebranych powyżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem. Niezależnie od zalet jakie posiada opieka osób spokrewnionych, część tego typu rodzin nie wywiązuje się prawidłowo z zadań na nich spoczywających. Dzieci wychowujące się w rodzinach spokrewnionych bardzo często podlegają nadal niewłaściwym wpływom środowiskowym.

Analiza powodów zawiązania rodziny zastępczej pokazuje, że najczęściej źródłem takiej sytuacji są: uzależnienia rodziców od alkoholu, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc domowa, wykorzystywanie seksualne dzieci, niepełnosprawność przynajmniej jednego z rodziców, ciężka choroba. W powiecie poznańskim nie zdarzają się przypadki odbierania dzieci rodzicom tylko i wyłącznie z powodu złych warunków ekonomicznych, bytowych.

Porównanie lat 2018–2020 pozwala na stwierdzenie, że liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych utrzymuje się na podobnym poziomie. Problem dotyczy jedynie liczby rodzin specjalistycznych dla dzieci ze znacznymi deficytami zdrowotnymi lub wychowawczymi. Brak nowych kandydatów do prowadzenia zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych wynika głównie z obaw rodziców związanych z brakiem zapewnienia przez Państwo priorytetowej dostępności dla dzieci z rodzin zastępczych do nieodpłatnych specjalistycznych usług medycznych i terapeutycznych. Ponadto coraz częściej do pieczy zastępczej kierowane są liczne rodzeństwa. Znaczne ograniczenie w tworzeniu rodzinnych domów dziecka spowodowane jest brakiem posiadania przez kandydatów odpowiedniej powierzchni mieszkalnej na przyjęcie licznych rodzeństwa.

Tabela Nr 10. Rozmieszczenie rodzin zastępczych na terenie gmin powiatu poznańskiego w latach 2018-2020

Rok	2018		2019		2020	
Gmina	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Buk	7	12	8	12	7	10
Czerwonak	21	25	21	25	20	23
Dopiewo	15	16	12	14	11	13
Kleszczewo	7	8	6	7	5	6
Komorniki	17	20	20	24	20	23
Kostrzyn Wlkp.	14 + 1 rdd*	23 + 7 rdd*	16 + 1 rdd*	25 + 7 rdd*	15 + 1 rdd*	24 + 6 rdd*
Kórnik	17	26	15	20	15	22
Luboń	32	45	30	45	30	46
Mosina	33	47	35	50	34	49
Murowana Goślina	7	12	7	12	8	14
Pobiedziska	14	23	13	20	12	16
Puszczykowo	9	12	12	15	13	15
Rokietnica	14	23	16	24	13	18
Stęszew	17	19	14	16	13	14
Suchy Las	17	33	19	35	20	37
Swarzędz	40	48	39	46	39	49
Tarnowo Podgórne	25	34	25	33	30	41
SUMA	306 + 1 rdd*	426 + 7 rdd*	308 + 1 rdd*	423 + 7rdd*	305 + 1 rdd*	420 + 6 rdd*

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

2.3. Zawieranie umów na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej.

Art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na konieczność określenia limitów dotyczących tworzenia zawodowych rodzin zastępczych w wyniku przekształceń rodzin niezawodowych. Umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera starosta na wniosek rodziny niezawodowej.

W latach 2018-2020 w wyniku przekształceń z 6 niezawodowymi rodzinami zastępczymi zawarto umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz w wyniku przekształcenia z 1 rodziną zastępczą zawodową zawarto umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.

W omawianym okresie miało miejsce również rozwiązywanie umów z 2 zawodowymi rodzinami, na skutek rezygnacji opiekunów.

2.4. Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

W celu realizacji zadań ustawowych w zakresie pieczy zastępczej istnieje potrzeba systematycznego zwiększania liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, z uwagi na rosnące zapotrzebowanie intensywnego wsparcia rodzin zastępczych. W latach 2018-2019 PCPR pozyskał dofinansowanie na zatrudnienie 8 koordynatorów w ramach dotacji celowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w 2020r. Ministerstwo nie realizowało dofinansowania. Ponadto w latach 2019-2020 zatrudniono 2 koordynatorów w ramach projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działaniami koordynatorów w 2018 r. objęto 153 rodziny. W 2019 roku koordynatorzy udzielili wsparcia 159 rodzinom zastępczym, a w 2020 pod opieką koordynatorów znajdowało się 148 rodzin. Rodziny te wymagały szczególnej i długofalowej pomocy, w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej oraz organizowania zajęć terapeutycznych. W stosunku do pozostałych rodzin, współpracę realizowali specjaliści do spraw pracy z rodziną.

Tabela Nr 11. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

Rok	Liczba koordynatorów	Liczba rodzin objętych wsparciem
2018	10	153
2019	10	159
2020	10	148

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Pod opieką jednego koordynatora znajdować się może w tym samym czasie do 15 rodzin zastępczych. Pomocą koordynatora obejmuje się rodziny zastępcze na ich wniosek.

2.5. Wsparcie rodzin w formie rodzin pomocowych oraz osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

W celu zapewnienia rodzinom zastępczym możliwości skorzystania z prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, Zespół ds. Pieczy Zastępczej podejmował działania w kierunku pozyskania rodzin pomocowych, które przejęły opiekę nad dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy

zastępczej na okres wypoczynku wakacyjnego oraz w okresie nieprzewidzianych zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej.

Tab. Nr 12 Rodziny pomocowe w latach 2018-2020

Rok	Liczba rodzin pomocowych	Liczba dzieci objętych wsparciem	Liczba rodzin korzystających z wypoczynku
2018	5	9	4
2019	4	7	3
2020	6	13	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Koleją formą wsparcia dla rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka w codziennej opiece nad dziećmi są osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Forma ta ma zastosowanie jeżeli w rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w której przebywa więcej niż 3 dzieci, a w przypadku rodzinnego domu dziecka więcej niż 4 dzieci. Z osobą wskazaną przez rodzinę starosta zawiera umowę o świadczenie usług w formie pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Tab. Nr 13 Osoby do pomocy w rodzinach zastępczych i rdd latach 2018-2020

Rok	Liczba osób do pomocy	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem	Rodzinny dom dziecka
2018	10	9	1
2019	12	9	1
2020	13	9	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Sytuacja w której liczba osób do pomocy jest większa niż liczba rodzin objętych wsparciem, wynika z rezygnacji danych osób z pełnienia tej funkcji i zawieranie w tym samym roku nowych umów z kolejnymi osobami do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

2.6. Organizowanie czasu wolnego oraz pomocy wolontariuszy wspierających podopiecznych rodzin zastępczych w nauce

W ramach wsparcia dzieci i rodzin zastępczych w codziennym funkcjonowaniu, PCPR podejmował działania w celu pozyskiwania wolontariuszy, głównie poprzez umieszczenie ogłoszenia dot. wolontariatu na stronie BIP Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwa Powiatowego, „Powiatowej 17” oraz portalach społecznościowych gmin, a także przygotowanie i wydrukowanie materiałów promujących rodzicielstwo zastępcze, rozmieszczenie plakatów oraz zlecenie emisji materiałów promujących rodzicielstwo zastępcze w transporcie publicznym na terenie wybranych gmin oraz miasta Poznania.

Pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej promowali również ideę wolontariatu podczas pikników rodzinnych oraz zebrań z rodzicami w wybranych Szkołach Podstawowych na terenie powiatu poznańskiego.

Praca wolontariuszy polega głównie na pomocy w nauce, w odrabianiu zadań domowych. W ostatnim roku udało się nawiązać współpracę z 2 wolontariuszami, natomiast chęć współpracy zadeklarowało więcej osób, jednak sytuacja epidemiczna w Polsce spowodowała konieczność realizacji działań za pośrednictwem spotkań online

W ramach organizacji czasu wolnego wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR we współpracy z innymi podmiotami podjął następujące działania:

- w 2018 r. i 2019 r. zorganizowano Piknik Integracyjny w Deli Park Trzebaw/Rosnówko. W wyjeździe wzięli udział rodzice zastępczych i wychowankowie. W ramach zajęć zaplanowano zwiedzanie parku z przewodnikiem, warsztaty przyrodnicze dla dzieci, grę terenową dla rodzin i ognisko;
- w 2018 r. i 2019 r. wspólnie z przedstawicielem Klubu Piłkarskiego Lech Poznań, zorganizowano możliwość uczestniczenia podopiecznych wraz z opiekunem w meczach ligowych rozgrywanych na stadionie Lecha;
- w 2018 r. i 2019 r. we współpracy z Kołem Naukowym „Razem” działającym na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu, zorganizowano Balik Andrzejkowy dla podopiecznych z rodzin zastępczych. Dla dzieci przewidziane były zabawy dostosowane do ich wieku, natomiast dla opiekunów zastępczych zorganizowano seans filmowy w sąsiadującej sali.
- w 2019 r. nawiązano współpracę z Teatrem Polskim w Poznaniu w celu dodatkowego urozmaicenia wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej sposobu spędzania czasu wolnego oraz zwiększenia dostępności do wydarzeń kulturalnych. W ramach współpracy zaoferowano dzieciom w wieku 7-11 lat zwiedzanie od kulis Teatru Polskiego, jak również bilety na spektakle i wydarzenia teatralne w specjalnej cenie.

W 2020 r. ze względu na sytuację epidemiczną w Polsce nie było możliwe zorganizowanie ww. form spędzania czasu wolnego dla podopiecznych rodzinnej pieczy zastępczej.

2.7. Promocja rodzicielstwa zastępczego.

W celu pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych oraz szerzenia w społeczności lokalnej idei rodzicielstwa zastępczego, PCPR prowadził działania promujące tę tematykę. Polegały one na:

- a) przygotowaniu i wydrukowaniu materiałów promujących rodzicielstwo zastępcze,
- b) uczestnictwie w festynach organizowanych na terenie gmin powiatu poznańskiego, podczas których rozdawane są materiały promujące pieczę zastępczą, udzielane odpowiedzi na zadane pytania, organizowane są gry i zabawy dla dzieci, związane z tematyką rodzicielstwa zastępczego,
- c) rozmieszczeniu plakatów oraz zleceniu emisji materiałów promujących rodzicielstwo zastępcze w transporcie publicznym na terenie wybranych gmin oraz miasta Poznania
- d) obecności pracowników PCPR w czasie trwania zebrań z rodzicami w wybranych Szkołach Podstawowych na terenie powiatu poznańskiego, tworząc punkt informacyjny oraz rozdając materiały promujące pieczę zastępczą.

- e) zamieszczeniu w biuletynie informacji publicznej PCPR, na stronie Starostwa Powiatowego, „Powiatowej 17” oraz portalach społecznościowych gmin, komunikatów o poszukiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych oraz pakietu informacyjnego – kroki stawiania się rodzicem zastępczym,
- f) zleceniu przez PCPR emitowanie spotów reklamowych, promujących rodzicielstwo zastępcze na antenie Meloradio Poznań.

2.8. Przygotowanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka są zobowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

PCPR prowadzi szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych według programu „PRIDE (Parent’s Resources for Information, Development and Education): Rodzinna Piecza Zastępcza”. W latach 2018-2020 PCPR prowadził stały nabór i szkolił kandydatów. Zwykle w ciągu jednego roku odbywały się 2 edycje szkolenia, jednak w 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19, rozpoczęto się tylko jedno szkolenie, którego nie udało się sfinalizować przed zakończeniem tego roku. Trzech pracowników PCPR posiada uprawnienia trenerskie.

Szkolenie jest bezpłatne dla mieszkańców powiatu poznańskiego. Sesje szkoleniowe, na których obecność jest obowiązkowa, prowadzone są raz w tygodniu w siedzibie PCPR (12 sesji), a czas trwania jednej sesji to minimum 3 godziny. Przed przyjęciem kandydatów na szkolenie, organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje wstępnej akceptacji na podstawie oceny spełniania warunków ustawowych umożliwiających pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Na tym etapie kandydaci przechodzą również badania psychologiczne. Podczas szkolenia, uczestnicy wypełniają również zadania domowe oraz otrzymują dodatkowe materiały edukacyjne. Ponadto mają możliwość kontaktu z trenerami na konsultacjach indywidualnych w domu kandydatów oraz w PCPR, zadawania pytań ekspertom i zawodowym rodzinom zastępczym na sesji panelowej, jak również – odbywają 10-godzinny staż w rodzinie zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego i/lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych znajdujących się na terenie powiatu poznańskiego. Po zrealizowaniu przez kandydatów wszystkich zadań oraz zgromadzeniu potrzebnych dokumentów, rodzina uzyskuje kwalifikację na rodzinę zastępczą. Od tego momentu dana rodzina może rozpocząć starania o objęcie pieczą zastępczą dziecka lub dzieci pozbawionych opieki swoich rodziców naturalnych.

PCPR prowadzi stały nabór i szkoli kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Dane na temat szkoleń przeprowadzanych przez PCPR w Poznaniu, wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych na rodzinę zastępczą oraz liczby dzieci umieszczonych w przeszkolonych rodzinach zastępczych w latach 2018-2020 prezentuje tabela Nr 14.

Tabela Nr 14. Szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych.

Rok	2018	2019	2020
Kategoria			
Liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniu	18 (w tym: 6 na rodz. zast. zawodową)	13 (w tym: 3 na rodz. zast. zawodową)	8
Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych	4	5	4
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	4*	4* + 2	3* + 3

*rodziny zastępcze już funkcjonujące przed rozpoczęciem szkolenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Liczba kandydatów na rodziców zastępczych nie wykazuje tendencji wzrostowej, pomimo szeroko prowadzonych przez PCPR kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze. Niewątpliwie jest to związane z koniecznością ciężkiej pracy związanej z wychowaniem i opieką nad dziećmi posiadającymi trudne doświadczenia ze swoich rodzin pochodzenia oraz koniecznością posiadania odpowiednich kompetencji do realizacji funkcji rodziny zastępczej. Uczestnictwo w szkoleniu nie jest jednoznaczne z otrzymaniem zaświadczenia o jego ukończeniu z uwagi na niedopełnienie przez kandydatów procedury szkoleniowej (frekwencja, odbycie wymaganego stażu, nierealizowanie innych zadań wynikających z programu szkoleniowego) i w rezultacie uniemożliwia kandydatom uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego. Ponadto ukończenie szkolenia nie jest też równoznaczne z uzyskaniem pozytywnej rekomendacji trenerów do przeprowadzenia procesu kwalifikacyjnego kandydatów i tym samym zakwalifikowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Jednocześnie z uwagi na fakt, że udział w szkoleniu biorą również osoby, którym sąd powierzył już pieczę nad dzieckiem, uzyskanie kwalifikacji na rodzinę zastępczą nie jest jednoznaczne z pozyskaniem miejsc do umieszczenia dzieci.

2.9. Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych

W 2018-2020 kontynuowane były comiesięczne spotkania grupy wsparcia dla rodziców zastępczych. Zwykle w ciągu roku jest średnio 11 takich spotkań (ze względu na okres wakacyjny). Psycholog prowadzący spotkania jest w stałym kontakcie z uczestnikami, którzy w razie potrzeby mają możliwość dodatkowego indywidualnego konsultowania ważnych dla siebie spraw związanych z pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Informacja na temat grupy wsparcia znajduje się na stronie internetowej PCPR, ponadto nowi opiekunowie zastępczy są informowani przez pracowników PCPR, którzy współpracują bezpośrednio z rodzinami zastępczymi. W 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19, zajęcia grupowe zostały zawieszone, jednak rodzice zastępczy wciąż mieli możliwość indywidualnego kontaktowania się z psychologami telefonicznie lub mailowo, a w sytuacjach wyjątkowych – osobiście w na terenie PCPR.

Na spotkaniach omawiane są bieżące problemy i interesujące uczestników zagadnienia, wynikające z konkretnych sytuacji w życiu rodzin zastępczych, jak również informacje dotyczące szkoleń dla rodzin zastępczych, dane kontaktowe do instytucji wspierających, świadczących pomoc

specjalistyczną. Osoby obecne na zajęciach zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami, często otrzymują także dodatkowe materiały i opracowania psychologiczno-pedagogiczne różnych kwestii wiążących się ze wskazówkami postępowania w przypadku określonych trudności wychowawczych a także związanych z zaburzeniami posttraumatycznymi u dzieci po przeżytych trudnych doświadczeniach życiowych.

Dane dotyczące liczby rodzin zastępczych i osób uczestniczących w spotkaniach Grupy Wsparcia dla Rodzin Zastępczych w latach 2018-2020 zawiera tabela Nr 15.

Tabela Nr 15. Liczba rodzin zastępczych i osób uczestniczących w grupie wsparcia dla rodziców zastępczych.

Rok	2018	2019
Kategoria		
Liczba rodzin zastępczych	18	16
Liczba osób łącznie	22	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

W 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19, odbyło się jedno spotkanie grupy wsparcia wiosną, tuż przed pierwszym lockdownem, na którym pojawiły się 4 osoby. W ramach wsparcia rodzin, miał natomiast miejsce indywidualny kontakt telefoniczny z psychologiem z 17-toma osobami.

2.10. Poradnictwo psychologiczne, interwencja i terapia

W ramach działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu 2 psychologów na bieżąco:

- udziela wsparcia, porad psychologicznych oraz stosuje metody oddziaływań psychoterapeutycznych, pomagając mieszkańcom powiatu poznańskiego – zwłaszcza klientom PCPR stanowiącym rodziny zastępcze, wykorzystując do tego celu również metody psychoedukacyjne (w trakcie konsultacji psychologicznych oraz posiedzeń zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej),
- interweniuje w sytuacjach kryzysowych, udzielając wsparcia psychologicznego członkom rodzin przeżywających trudne sytuacje życiowe, a także nowym rodzinom zastępczym – szczególnie w okresie początkowym po przyjęciu dziecka,
- udziela informacji odnośnie praw, możliwości oraz instytucji, do których można się zgłosić, by uzyskać odpowiednią pomoc w sytuacji, w jakiej znalazł się klient,
- przeprowadza badania psychologiczne, stosując różne metody diagnostyczne – projekcyjne i psychometryczne.

Działania psychologów mają głównie formę spotkań osobistych w siedzibie PCPR lub w domach klientów – w sytuacjach tego wymagających. Dodatkowo udzielają także porad telefonicznych oraz w formie mailowej lub listownej. Klienci sami zgłaszają się po pomoc lub są kierowani przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i specjalistów ds. pracy z rodziną.

Dane za lata 2018-2020 dotyczące liczby konsultacji psychologicznych udzielonych przez psychologów w ramach poradnictwa, interwencji i terapii, w większości pomocy udzielanej rodzinom zastępczym – prezentuje Tabela Nr 16.

Tabela Nr 16. Liczba konsultacji psychologicznych udzielonych przez psychologów w ramach poradnictwa, interwencji i terapii w zakresie pieczy zastępczej

Rok	2018	2019	2020
Kategoria			
Liczba konsultacji psychologicznych (ogółem – kontaktów telefonicznych, osobistych w PCPR i w domu Klienta)	269	211	148
Liczba porad psychologicznych (udzielonych osobom na różne tematy)	807	633	483

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Dane dotyczące liczby osób, korzystających z pomocy psychologów w latach 2018-2020 zawierają Tabele Nr 17 i Nr 18.

Tabela Nr 17. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy psychologicznej w temacie pieczy zastępczej.

Rok	2018	2019	2020
Kategoria			
Liczba osób korzystających z pomocy	97	144	66
Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy (w tym-osób z rodzin będących w stałym kontakcie)	155	95	46

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Tabela Nr 18. Liczba osób, którym udzielono porad psychologicznych podczas konsultacji w ramach prowadzenia diagnostyki psychologicznej dotyczącej naboru i kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (sporządzania opinii o predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej).

Rok	2018	2019	2020
Kategoria			
Liczba konsultowanych kandydatów na rodziców zastępczych	49	66	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Wsparcie terapeutyczne realizowane jest również przez psychologa OIK w Kobylnicy w ramach stałej współpracy z PCPR.

Co roku, w ramach posiadanych środków, PCPR zawiera umowę z Fundacją Dziecko w Centrum na szeroko rozumiane wsparcie psychologiczne. Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej kierowane są do ww. instytucji, gdzie wraz z opiekunami korzystają z konsultacji psychologicznych, specjalistycznej pracy terapeutycznej oraz diagnozy psychofizycznej.

Dane dotyczące liczby osób korzystających z tego wsparcia przedstawia tabela nr 19.

Tabela nr 19 Wsparcie rodzin zastępczych na podstawie umowy z Fundacją Dziecko w Centrum w latach 2018 – 2020

Kategoria	Rok	2018	2019	2020
Liczba dzieci i opiekunów objętych wsparciem		20	20	21
Liczba sporządzonych diagnoz psychofizycznych		24	19	20
Suma		44	39	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

2.11. Wsparcie realizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne

W latach 2018-2020 poradnie zapewniały rodzinom zastępczym priorytetowy dostęp do usług poprzez:

- wyznaczanie priorytetowych terminów wizyt i badań diagnostycznych,
- konsultacje z opiekunami pieczy zastępczej,
- stały kontakt z psychologami i pedagogami szkolnymi placówek oświatowych z terenu objętego działaniem Poradni,
- możliwość prowadzenia diagnoz w miejscu zamieszkania dziecka,
- możliwość korzystania z terapii logopedycznej, psychologicznej i pedagogicznej.
- ustalanie wspólnego planu pomocy dla danej rodziny; na wniosek szkół, rodziców zastępczych oraz koordynatorów rodzin zastępczych,
- możliwość korzystania z zajęć warsztatowych dla rodziców ukierunkowujących oddziaływania wychowawcze.

Z usług poradni skorzystało w 2018 – 69 dzieci z rodzin zastępczych, w 2019 r. – 40 dzieci, a w 2020 r. – 41 dzieci.

2.12. Pomoc prawna

Zatrudnieni w PCPR radcowie prawni udzielali wsparcia mieszkańcom powiatu, w tym: rodzinom zastępczym oraz usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej z terenu powiatu poznańskiego. Informacja o dyżurach zamieszczona jest na stronie internetowej PCPR. Ponadto, pracownicy PCPR współpracujący bezpośrednio z rodzinami zastępczymi również kierowali zainteresowane rodziny i wychowanków do radców prawnych. Porad udzielano w formie ustnej, telefonicznej lub mailowej. W 2018 r. udzielono 56 porad prawnych, w 2019 r. – 38, a w 2020 r. – 46 porady prawne.

2.13. Szkolenia dla rodzin zastępczych

W latach 2018-2020 organizowane były przez PCPR szkolenia dla rodziców zastępczych mające na celu podnoszenie ich kompetencji i biorące również pod uwagę potrzeby zgłaszane przez rodziny.

Tabela Nr 20. Liczba warsztatów dla rodzin zastępczych i liczba osób w nich uczestniczących w latach 2018-2020

Rok	Liczba warsztatów	Liczba osób uczestniczących
2018	5	42
2019	7	34
2020	5	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Szkolenia i warsztaty dotyczyły następującej tematyki:

- cykl superwizji pracy rodzica zastępczego - adresowana do zawodowych / niezawodowych / spokrewnionych rodzin zastępczych (w okresie 3 lat),
- superwizja pracy rodzica zastępczego pełniącego funkcję pogotowia rodzinnego,
- wsparcie nastolatka i komunikacja z dzieckiem w wieku dojrzewania,
- Wsparcie dziecka przejawiającego zachowania autoagresywne,
- Zdrowe odżywianie dzieci obciążonych FAS/FASD oraz z problemami neurorozwojowymi.

Ponadto specjaliści zatrudnieni w PCPR posiadający odpowiednie uprawnienia przeprowadzili:

- cykl warsztatów z Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne (dla rodziców zastępczych wraz z dziećmi pozostającymi pod ich opieką);
- cykl warsztatów podnoszących kompetencje rodzin zastępczych spokrewnionych. W ramach zajęć zaplanowano następującą tematykę:
 - jak stawiać dzieciom granice,
 - pomoc dzieciom w radzeniu sobie z emocjami,
 - techniki dyscyplinowania i zachęcanie dziecka do współpracy,
 - rozwiązywanie konfliktów oraz zachęcanie dziecka do samodzielności,
 - uwalnianie dzieci od grania ról oraz wzmacniająca pochwała.

W 2018 r. odbyły się także dwie konferencje powiatowe zorganizowane przez PCPR, w których wzięły udział między innymi rodziny zastępcze (a także przedstawiciele oświaty, pracownicy socjalni i asystenci rodzin, przedstawiciele Policji, WUW, przedstawiciele placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz inni specjaliści pracujący na rzecz dziecka.):

- Konferencja "Współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży - wsparcie, profilaktyka, diagnoza", (28 opiekunów zastępczych),
- Konferencja "Dziecko doświadczające przemocy - profilaktyka, diagnoza, wsparcie" (17 opiekunów zastępczych).

2.14. Zmiana środowiska opiekuńczo-wychowawczego

Każdego roku część dzieci przebywających w rodzinach zastępczych powraca do środowisk rodzinnych. Przeniesienia dzieci z rodziny zastępczej do innej rodziny zastępczej lub do placówki opiekuńczo-wychowawczej dotyczyły najczęściej pogotowia rodzinnych i rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, w których opiekunowie zastępczy, nie radzili sobie z problemami wychowawczymi dorastających dzieci. Najczęściej były to rodziny zastępcze ustanowione przez sądy z pominięciem opinii PCPR o kandydatach na rodziców zastępczych lub zawiązywane przed rozpoczęciem obowiązkowego szkolenia dla osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W omawianym okresie znaczna liczba dzieci trafiła do rodzin adopcyjnych w związku z pozbawieniem rodziców biologicznych praw rodzicielskich. Umieszczenie dziecka w domu pomocy społecznej nastąpiło z uwagi na konieczność zapewnienia wielospecjalistycznej opieki.

Tabela Nr 21. Dzieci które opuściły dotychczasową rodzinną pieczę zastępczą w latach 2018 – 2020

Rok	Powrót do rodziny naturalnej	Umieszczenie w innej rodzinie zastępczej	Rodzina adopcyjna	Umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej	Umieszczone w domu pomocy społecznej	Inny powód
2018	4	3	4	5	0	0
2019	10	9	9	1	1	0
2020	5	11	5	9	0	1*
Suma	19	23	18	15	1	1

* opuszczenie pieczy zastępczej przed ukończeniem 18. roku życia poprzez zawarcie związku małżeńskiego przez nieletnią

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

3. Instytucjonalna piecza zastępcza

3.1. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formie całodobowych placówek opiekuńczo –wychowawczych. Na instytucjonalną pieczę zastępczą składają się:

1. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

a) socjalizacyjnego

Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego jest zapewnienie całodobowej opieki i wychowania dzieciom powyżej 10 roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy. W sytuacjach szczególnych, za zgodą Urzędu Wojewódzkiego, do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze.

b) interwencyjnego

Zadaniem placówki jest zapewnienie doraźnej opieki nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej. W sytuacjach szczególnych, za zgodą Urzędu Wojewódzkiego, do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze;

c) specjalistyczno–terapeutycznego

W placówce typu specjalistyczno–terapeutycznego sprawowana jest opieka nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach. Zapewnione w niej są zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, a dla dzieci niepełnosprawnych odpowiednia rehabilitacja i zajęcia rewalidacyjne.

d) rodzinnego

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego może przebywać w tym samym czasie nie więcej niż 8 dzieci oraz osoby, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Wychowują się w niej dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się oraz liczne rodzeństwo.

2. Interwencyjne ośrodki preadopcyjne: umieszcza się w nich dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku można umieścić nie więcej niż 20 dzieci. W województwie wielkopolskim nie funkcjonuje tego typu ośrodek.

3. Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne: umieszczane są w nich dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-terapeutycznej. W województwie wielkopolskim nie funkcjonuje tego typu ośrodek.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych należy do zadań własnych samorządu województwa.

3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie poznańskim.

Na terenie powiatu poznańskiego funkcjonują 3 placówki opiekuńczo – wychowawcze:

- Dom Dziecka w Kórniku – Bninie – placówka socjalizacyjna;
- Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy – placówka wielofunkcyjna, w skład, której wchodzi: miejsca socjalizacyjne i interwencyjne;
- Dom Rodzinny w Swarzędzu – placówka rodzinna.

Zgodnie z art. 230 ust 1, stanowiącym przepis przejściowy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) do końca 2020 r. liczba dzieci umieszczonych w placówkach typu socjalizacyjnego i interwencyjnego może wynosić maksymalnie 30 wychowanków. Od dnia 1 stycznia 2021 r. placówka może zapewniać miejsce maksymalnie 14 dzieciom.

Szczegółowe dane dotyczące aktualnej liczby miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu poznańskiego do 2020 r. przedstawiono w tabeli Nr 22.

Tabela Nr 22. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu poznańskiego.

Placówka	Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy		Dom Dziecka w Kórniku-Bninie	Dom Rodzinny w Swarzędzu
Grupa	Interwencyjna	Socjalizacyjna	Socjalizacyjna	8
Liczba miejsc	8	20	28	
Ogółem	28			

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Placówki te zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. W trakcie pobytu w placówce dziecko ma dostęp do kształcenia adekwatnego do jego wieku oraz możliwości rozwojowych, jak również do pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiedniej do zaburzeń i odchyłeń rozwojowych, bądź specyficznych trudności w uczeniu się.

Podczas pobytu w placówkach dziecko ma możliwość uczestnictwa w zajęciach wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych oraz zajęciach rekompensujących brak wychowania w rodzinie i przygotowujących do życia społecznego. Dzieciom niepełnosprawnym placówki zapewniają odpowiednią rehabilitację oraz specjalistyczne zajęcia. Nadto w ramach działań socjalizacyjnych placówki zapewniają dostęp do kształcenia oraz dążą do wyrównywania opóźnień rozwojowych i szkolnych. Zarówno Ośrodek Wspomagania Rodziny jak i Dom Dziecka w Kórniku podkreślając istotę organizacji czasu wolnego w procesie opiekuńczo – wychowawczym dziecka oraz wychodząc naprzeciw integracji swoich podopiecznych z dziećmi i młodzieżą z pobliskich miejscowości zapewniają dostęp do boiska wielofunkcyjnego, placu zabaw oraz szerokiego wachlarza zajęć sportowych.

Dom Rodzinny w Swarzędzu jest placówką opiekuńczo – wychowawczą o charakterze rodzinnym, w której podopieczni wraz z kadrą (dyrektorem, wychowawcą) mentalnie tworzą rodzinę, a jej instytucjonalny wymiar wynika jedynie z uwarunkowań prawnych. W Domu Rodzinnym funkcję wychowawcy pełni zatrudniony na umowę o pracę małżonek Pani Dyrektor.

W latach 2018 – 2020 do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu poznańskiego skierowano łącznie 64 dzieci.

Tabela Nr 23. Liczba dzieci skierowanych przez powiat poznański do placówek opiekuńczo- wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu poznańskiego w latach: 2018 – 2020

Placówka	Rok	2018	2019	2020	SUMA
Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy		11	19	6	36
Dom Dziecka w Kórniku – Bninie		5	7	14	26
Dom Rodzinny w Swarzędzu		0	2	0	2
Suma		16	28	20	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

W związku z koniecznością natychmiastowego umieszczenia dziecka w placówce i brakiem w danym momencie wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu poznańskiego, w latach 2018 – 2020 w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących poza terenem powiatu poznańskiego umieszczono łącznie 9 dzieci. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela Nr 24.

Tabela Nr 24. Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących poza terenem powiatu poznańskiego w latach: 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020	SUMA
Liczba dzieci	5	4	0	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

łącznie w latach 2018 – 2020 skierowano do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Poznańskiego oraz umieszczono w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących poza terenem powiatu poznańskiego 73 dzieci. W porównaniu do poprzedniego okresu trzyletniego liczba dzieci skierowanych do placówek zmniejszyła się. Sytuacja ta spowodowana jest między innymi deinstytucjonalizacją pieczy zastępczej i koniecznością zamknięcia lub przeorganizowania funkcjonowania placówek na terenie całego kraju oraz zwiększającą się aktywnością służb gminnych w zakresie wsparcia dziecka i rodziny w ich środowisku naturalnym.

Według stanu na dzień 31.12.2020 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących poza terenem powiatu poznańskiego przebywało 15 dzieci pochodzących z terenu powiatu poznańskiego. Mimo konieczności deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej powyższe dane wskazują na potrzebę funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych dla co najmniej niezmienną liczbę wychowanków.

3.3. Zmiana środowiska opiekuńczego

W trakcie pobytu dziecka w placówce socjalizacyjnej prowadzone są działania mające na celu jego powrót do rodziny naturalnej bądź przeniesienie do rodzinnej formy pieczy zastępczej. W ramach działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny, kadra zatrudniana w placówkach prowadzi intensywną pracę z rodziną dziecka celem usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych w postaci indywidualnej terapii rodzin oraz grupy wsparcia dla rodziców.

Tabela Nr 25. Liczba dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2018-2020

Rok	Rodzina zastępcza	Powrót do rodziny naturalnej	Rodzina adopcyjna	Suma
2018 r.	2	5	0	7
2019 r.	3	8	0	11
2020 r.	0	4	0	4
Suma	5	17	0	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Jak można zauważyć dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze najczęściej wracają do swoich rodzin naturalnych. Taka sytuacji niewątpliwie związana jest z faktem, że w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej mogą przebywać dzieci powyżej 10 roku życia a rodziny zastępcze, czy adopcyjne nie mają gotowości do przejęcia opieki nad nastolatkiem.

3.4. Zaplanowanie restrukturyzacji/ dostosowania placówek opiekuńczo-wychowawczych

Zgodnie z art. 106 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 1 stycznia 2021 r. w budynku może mieścić się tylko jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewniająca miejsca maksymalnie 14 dzieciom, chyba że wojewoda zezwoli na funkcjonowanie w jednym budynku wielorodzinnym, stanowiącym odrębną nieruchomość w rozumieniu przepisów o własności lokali, więcej niż jednej tego typu placówki (art.106 ust. 3).

W latach 2018 – 2020 w celu dostosowania placówki opiekuńczo-wychowawczej, zgodnie z uchwałą nr XXIV/307/VI/2020 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 18 listopada 2020r. Dom Dziecka

w Kórniku-Bninie przekształcono organizacyjnie w dwie odrębne placówki opiekuńczo-wychowawcze w następujący sposób:

1. Wydzielono z Domu Dziecka w Kórniku-Bninie placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom Dziecka nr 2 w Kórniku-Bninie, która rozpocznie swoją działalność w 2021r. po uzyskaniu zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego.
2. Dotychczasowa placówka typu socjalizacyjnego niezmiennie będzie nosić nazwę Dom Dziecka w Kórniku-Bninie.

Każda z powyższych 2 placówek dysponuje 14 miejscami i realizuje zadania z zakresu pieczy zastępczej, które obejmują w szczególności:

- ✓ zaspokajanie niezbędnych potrzeb dzieci, w szczególności bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych;
- ✓ przygotowanie we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku;
- ✓ umożliwienie kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej;
- ✓ podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej;
- ✓ zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- ✓ zapewnienie korzystania przez dzieci z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- ✓ obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi.

W latach 2018-2020 w celu osiągnięcia standardu, w Ośrodku Wspomagania Rodziny w Kobylnicy zaplanowano utworzenie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych, na bazie dotychczasowego OWR Kobylnica. Interwencyjna placówka opiekuńczo-wychowawcza z 14 miejscami pozostanie w Kobylnicy, a placówka socjalizacyjna z 14 miejscami, zlokalizowana będzie w Swarzędzu przy ul. Cmentarnej. W tym celu podjęto następujące działania:

- a) Wydzielono osobne nieruchomości gruntowe - zgodnie z decyzją Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz, Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Ośrodek Wspomagania Rodziny mieszczą się na osobnych nieruchomościach gruntowych.
- b) Dokonano podziału nieruchomości – wpis do ksiąg wieczystych ww. nieruchomości.
- c) Zlecono i wykonano ekspertyzę mającą na celu wykazanie że OWR i OIK znajdują się w odrębnych budynkach.
- d) Wykonano dokumentację projektową modernizacji wewnątrz budynku OWR w Kobylnicy.

OWR w Kobylnicy – z uwagi na postępowanie przetargowe i proceduralne nie osiągnął do końca 2020 r. liczebności wychowanków wskazanej w ustawie tj. 14 podopiecznych. Liczebność wychowanków wynosiła 25 osób. Wojewoda Wielkopolski wyznaczył dodatkowy termin na spełnienie obowiązującego placówki opiekuńczo-wychowawcze standardu na 31.12.2021 r.

4. Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

4.1. Wsparcie pełnoletnich wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

Wychowankowie rodzin zastępczych obejmowani są pomocą w formie pieniężnej i pracy socjalnej. W latach 2018-2020 dominującą formą wsparcia wychowanków rodzin zastępczych były comiesięczne świadczenia w okresie kontynuowania nauki.

Liczbę wychowanków rodzin zastępczych objętych świadczeniami w latach 2018–2020 przedstawia Tabela Nr 26:

Tabela Nr 26. Liczba wychowanków rodzin zastępczych objętych świadczeniami w ramach procesu usamodzielniania w latach 2018– 2020.

Rok	2018	2019	2020
Formy pomocy			
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	55	41	38
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	12	10	7
Pomoc na zagospodarowanie	14	11	5
Pomoc pieniężna z przeznaczeniem na częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju	0	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

W ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem, osobom, które po osiągnięciu pełnoletniości opuszczają placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, wypłacano świadczenia w ramach wsparcia powyższego procesu. W latach 2018-2020 dominującą formą pomocy dla wychowanków były comiesięczne świadczenia na kontynuowania nauki. Z jednorazowego świadczenia na usamodzielnienie skorzystało ogółem 26 osób, a na zagospodarowanie 28 wychowanków.

Tabela Nr 27. Liczba wychowanków instytucjonalnych form opieki, które skorzystały z pomocy pieniężnej w ramach procesu usamodzielniania w latach 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Formy pomocy			
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	33	25	37
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	17	2	10
Pomoc na zagospodarowanie	13	6	11
Pomoc pieniężna z przeznaczeniem na częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

4.2. Kierowanie do mieszkań chronionych

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy prowadzi mieszkania chronione, które przeznaczone są dla pełnoletnich usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin zastępczych z terenu powiatu poznańskiego, nie dysponujących własnym mieszkaniem lub pozbawionych możliwości powrotu do rodziny, a wskazujących w planie usamodzielnienia powiat

poznański jako miejsce osiedlenia.

Na terenie OIK funkcjonują trzy samodzielne mieszkania przeznaczone dla 9 osób. W jednym mieszkaniu mogą zamieszkać trzy osoby, każda z nich ma do dyspozycji własny pokój, część wspólną stanowi aneks kuchenny oraz łazienka. Mieszkania są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Mieszkania są wyposażone w podstawowy sprzęt gospodarstwa domowego.

Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniach chronionych funkcjonujących w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy określa Uchwała Nr XXVI/239/IV/2013 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 20.03.2013 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności w mieszkaniach chronionych funkcjonujących w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy.

Szczegółowe dane informujące o liczbie osób przebywających w latach 2018 – 2020 w mieszkaniach chronionych przedstawia Tabela Nr 28.

Tabela Nr 28. Liczba osób przebywających w Mieszkaniach Chronionych w latach: 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Liczba osób	11	8	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

5. Wsparcie rodzin naturalnych i rodzinnej pieczy zastępczej w ramach działań projektowych.

W latach 2018 – 2020 w ramach wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej i rodzin naturalnych realizowane były następujące projekty:

- Kontynuacja projektu *Razem Lepiej. Działania na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych i przeciwdziałania umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej w pow. poznańskim*. Działania były zaplanowane w okresie od 01.03.2017 do 28.02.2019 r.

Partnerami w projekcie było 6 gmin powiatu poznańskiego (Dopiewo, Czerwonak, Murowana Goślina, Puszczykowo, Rokietnica, Swarzędz).

Projekt w szczególności obejmował działaniami: 48 rodzin biologicznych (ok. 192 osoby), 120 dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym, 24 osoby prowadzące rodzinną pieczę zastępczą, 24 kandydatów na rodziny zastępcze, czyli w sumie 360 osób.

W trakcie realizacji projektu podjęto szereg działań:

1. Coaching rodzicielski

W ramach sesji poruszane były tematy takie jak:

- skuteczne wyznaczanie granic dzieciom,
- stosowanie konsekwencji zamiast kar w wychowaniu,
- kształtowanie dzieci do samodzielności,
- konstruktywne rozwiązywanie konfliktów,
- realizowanie obowiązków i działań na rzecz rodziny,

- zwiększanie poczucia sprawstwa u dzieci,
- budowanie poczucia własnej wartości jako człowieka i jako rodzica,
- relacje między rodzeństwem,
- budowanie poczucia wspólnoty w rodzinie.

Sesje doradcze realizowane były w miejscu zamieszkania rodziny biologicznej, co pozytywnie wpływa na nawiązanie właściwych więzi między coachem a rodziną.

2. Zajęcia podwórkowe

Cykle zajęć dla dzieci ze środowisk zagrożonych pojawieniem się zaniedbań wychowawczych oraz najuboższych rodzin z terenu miasta i gminy Swarzędz. Uczestnicy Zajęć Podwórkowych mogli skorzystać z wyjątkowych atrakcji, takich jak m. in. basen, kino, park linowy, kręgle, golf i. in. Zajęcia odbywały się w każdym roku w 2 grupach podzielonych wiekowo (5-7 lat i 8+ lat)

3. Podniesienie kwalifikacji rodzin zastępczych – w 2018 r. odbyły się 2 szkolenia dla 17 osób:

- „Odżywianie dzieci z FASD i problemami neurorozwojowymi”
- „Wsparcie dziecka przejawiającego zachowania autoagresywne”

4. W ramach projektu kontynuowano zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

5. W 2018 r. zatrudniono opiekuna osób niepełnosprawnych

Wartość całego projektu wynosiła 5410 805,34 zł, w tym dofinansowanie 485 265,07 zł

- Kontynuacja projektu *„Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania”* realizowanego w okresie 03.01.2017-29.02.2020

Wiodącym liderem projektu było Miasto Poznań, natomiast partnerami m.in.: 10 gmin powiatu poznańskiego i działających na ich terenie ośrodków pomocy społecznej, Fundacja „Dziecko w Centrum”

Działania w ramach projektu skierowane były do: klientów Ośrodków Pomocy Społecznej, rodzin zastępczych, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób pozostających w rodzinnej pieczy zastępczej i usamodzielnianych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.

W ramach realizacji projektu PCPR kontynuował realizację następujących działań:

1. Zatrudnienie 2 Koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

2. Podniesienie kwalifikacji rodzin zastępczych (dla łącznie 31 osób):

- a) w 2018 i 2019 r. zrealizowano szkolenie „Superwizja pracy rodzica zastępczego-zawodowych/niezawodowych/ spokrewnionych rodzin zastępczych z powiatu poznańskiego
- b) w 2018 r. zrealizowano szkolenie „Superwizja pracy rodzica zastępczego- dla pogotowia rodzinnych z powiatu poznańskiego.

Wartość całego projektu realizowanego przez PCPR wynosiła 586 256,00 zł

- Projekt pt. „Aktywność i samodzielność w powiecie poznańskim.” Realizowano w okresie 01.06.2018 r. – 31.05.2020 r

Partnerem wiodącym był Powiat Poznański/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie a jego partnerami: Wielkopolskie Forum Organizacji Osób z Niepełnosprawnościami Związek Stowarzyszeń, Fundacja Aktywności Lokalnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku.

Działania projektu skierowane były do: 66 osób niepełnosprawnych i 40 osób usamodzielnianych – wychowanków pieczy zastępczej z terenu powiatu poznańskiego, będących klientami pomocy społecznej i/lub spełniającymi przesłanki uznania ich za osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Zaplanowane działania wobec usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej to:

1. Aktywizacja społeczna dla 40 osób usamodzielnianych - pogłębiona diagnoza i Indywidualna Ścieżka Rozwoju, doradztwo psychospołeczne, TUS 40 Osób Usamodzielnianych.
2. Aktywizacja edukacyjna dla 40 osób usamodzielnianych - warsztaty umiejętności zawodowych, doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe.
3. Świadczenia w ramach Indywidualnego Programu Usamodzielnienia dla 40 osób usamodzielnianych - wypłata świadczeń finansowych zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wartość całego projektu wynosiła 1 280 627,93 (w tym wkład własny 192 094,19).

- Projekt realizowany w 2020 r. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”

Powiatowe Centrum Rodzinie realizowało projekt skierowany do dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Celem szczegółowym projektu było wsparcie dzieci w rodzinnych i instytucjonalnych podmiotach pieczy zastępczej w sytuacji zagrożenia epidemią choroby COVID – 19 poprzez:

- zakup wyposażenia na cele realizowania zadań w trybie zdalnego nauczania (w tym zakup laptopów, komputerów stacjonarnych, oprogramowania i sprzętu audiowizualnego),
- zakup środków ochrony indywidualnej i wyposażenia do bezpośredniej walki z epidemią (w tym zakup środków ochrony indywidualnej – maseczek, rękawiczek, zakup środków dezynfekcyjnych, a także zakup wyposażenia miejsc kwarantanny/izolacji dla dzieci z pieczy zastępczej). Dzięki dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach realizacji ww. projektu Powiat Poznański zakupił:

- 96 sztuk wyspecjalizowanego sprzętu, który ułatwi dzieciom kształcenie w trybie zdalnym,

- 230 litrów płynu dezynfekującego,
- 5 500 maseczek,
- 6 000 sztuk rękawiczek.

Dodatkowo placówka w Kórniku Bninie otrzymała 40 sztuk kombinezonów ochronnych, które wyposażą miejsca odbywania kwarantanny.

W ramach projektu, wsparcie uzyskały dzieci przebywające w rodzinach zastępczych oraz placówki: Rodzinny Dom Dziecka w Swarzędzu, Ośrodek Wsparcia Rodziny oraz Dom Dziecka w Kórniku Bninie.

Całkowity koszt projektu wyniósł: 274 201,80 z czego 231 097,27 zł przekazanych zostało ze środków europejskich, a 43 104,53 zł to dofinansowanie krajowe.

- Projekt: „Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania - EDYCJA II”

Wiodącym liderem projektu ponownie jest Miasto Poznań, natomiast partnerami m.in.: gmina Czerwonak, gmina Luboń, gmina Murowana Goślina, gmina Oborniki, miasto Puszczykowo, gmina Rokietnica, gmina Skoki, gmina Swarzędz, gmina Śrem, gmina Tarnowo Podgórne, Stowarzyszenie Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

Projekt realizowany w okresie od 01.03.2020 r. do 28.02.2023 r.

Planowane działania:

- kontynuacja zatrudnienia 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- coaching rodzin zastępczych,
- diagnoza alkoholowego zespołu płodowego (FAS) u dzieci przebywających w rodzinach zastępczych,
- diagnoza psychofizyczna dziecka.

6. Wydatki poniesione przez powiat poznański na świadczenia dla rodzin zastępczych, pełnoletnich wychowanków oraz na placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2018-2020.

Powiat poznański jako właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dzieci przed skierowaniem do placówki opiekuńczo-wychowawczej lub umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na utrzymanie wychowanków w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania w danej placówce, w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie zastępczej oraz świadczeń dla pełnoletnich wychowanków.

Tabela Nr 29. Wydatki poniesione przez powiat poznański na świadczenia dla rodzin zastępczych, pełnoletnich wychowanków oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2018-2020

Lata				
Forma świadczenia	2018	2019	2020	Suma za lata 2018-2020
Świadczenia dla rodzin zastępczych i ich pełnoletnich wychowanków	5 081 296,97	5 022 435,92	4 978 925,02	15 082 657,91
Wynagrodzenie zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych i osób do pomocy	645 588,63	740 934,90	1 130 231,22	2 356 919,77
Świadczenia dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	255 123,10	124 400,51	235 222,96	614 746,57
Środki pieniężne wydatkowane na placówki opiekuńczo-wychowawcze	4 328 489,47	4 459 050,37	5 514 198,02	14 301 737,86
Suma	10 310 498,17	10 346 821,70	11 858 577,22	32 515 888,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Wydatki w poszczególnych latach prezentuje powyższa tabela.

Z danych PCPR wynika, że w kolejnych latach zapewnione przez powiat poznański środki na wypłaty świadczeń finansowych dla rodzin i usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, pozwalały na pełną realizację zaplanowanych przez PCPR zadań.

Wychowankowie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych (instytucjonalne i typu rodzinnego), którzy nie ukończyli 18 roku życia, otrzymywali dodatek wychowawczy w kwocie 500 zł miesięcznie. Środki pozyskane na ten cel pochodzące z dotacji celowej wynosiły w 2018 r., - 2 127 528,18 zł, w 2019 r. – 2 245 389,53 zł, a w 2020r. – 2 417 351,70 zł. Wydatki w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela Nr 30. Dotacje celowe na pokrycie wydatków związanych z 500 PLUS w latach 2018-2020

Lata			
Forma świadczenia	2018	2019	2020
Świadczenia 500 PLUS dla wychowanków rodzin zastępczych	2 095 479,79 zł	2 078 640,05 zł	2 104 378,45 zł
Środki 500 PLUS dla wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego	32 048,39 zł	32 725,80 zł	33 225,81 zł
Środki 500 PLUS dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	X	134 023,68 zł	279 747,44 zł
Suma	2 127 528,18 zł	2 245 389,53 zł	2 417 351,70 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

Ponadto wychowankowie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, na początku każdego roku szkolnego otrzymywali jednorazowe świadczenie – wsparcie dla wszystkich uczniów w ramach programu Dobry Start (300 PLUS). Środki pozyskane na ten cel pochodziły z dotacji celowej i wynosiły w 2018 r., - 110 400 zł, w 2019 r. – 112 800 zł, a w 2020r. – 105 900 zł. Wydatki w poszczególnych latach prezentują poniższe dane dotyczące łącznej wysokości przyznanych świadczeń dla małoletnich do 18 r.ż.

Tabela Nr 31. Dotacje celowe na pokrycie wydatków związanych z programem Dobry Start (300 PLUS) w latach 2018-2020

Lata			
Forma Świadczenia	2018	2019	2020
Świadczenia 300 PLUS dla wychowanków rodzin zastępczych	94 500	93 900	89 100
Środki 300 PLUS dla wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego	1 800	1 800	2 100
Środki 300 PLUS dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	14 100	17 100	14 700
Suma	110 400	112 800	105 900

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR

II. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE POZNAŃSKIM NA LATA 2021-2023

Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Szansą, aby dziecko wzrastało w warunkach zbliżonych do naturalnych są zarówno rodziny zastępcze jak i kompleksowa praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu rodzinnego. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie tych rodzin zastępczych, które już funkcjonują, przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki w powiecie poznańskim. Ponadto istnieje konieczność by w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną uwzględnić działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej lub rodziny zastępczej.

Głównym celem Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2021--2023 jest doskonalenie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej na terenie powiatu poznańskiego.

Cel ten rozwinięty został o następujące cztery cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działań powiatu poznańskiego w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej:

1. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Tworzenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych modelu wychowawczego zbliżonego

do rodzinnego.

3. Wspieranie w procesie usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.
4. Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci.

III. CZAS REALIZACJI PROGRAMU I ZAKŁADANE REZULTATY

Program realizowany będzie w latach 2021-2023. Zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
2. Podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.
3. Sfinalizowanie przekształcenia placówek opiekuńczo-wychowawczych dla których organem prowadzącym jest Powiat Poznański w placówki 14-osobowe.
4. Zwiększanie liczby zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (docelowo 1 koordynator na 15 rodzin zastępczych) celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny i pracownikami socjalnymi zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu.
5. Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia przy wsparciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
6. Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie zmniejszania traumatycznych doświadczeń związanych z długotrwałym pobytem dzieci w dysfunkcyjnym środowisku.
7. Organizowanie na terenie gmin specjalistycznego wsparcia dla rodzin biologicznych w celu zwiększania liczby dzieci wracających do rodzin biologicznych.
8. Przeciwdziałanie długofalowym skutkom pandemii COVID-19 w zakresie zdrowia psychicznego, edukacji, szeroko rozumianych kryzysów rodzinnych, zapewnienia dostępu do specjalistów m.in. poprzez nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

IV. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

Cel.1. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej

Lp.	Zadanie	Działanie	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy	Źródła finansowania
1.	Tworzenie warunków do powstania i działania rodzinnej pieczy zastępczej.	1. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, których zadaniem jest objęcie wsparciem rodzin zastępczych.	2021-2023	Zatrudnienie 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR	Środki finansowe powiatu, dotacje budżetu państwa, fundusze europejskie
		2. Prowadzenie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze.	2021-2023	Udział w festynach na terenie gmin, działania promocyjne z wykorzystaniem różnych środków przekazu, materiały promujące pieczę zastępczą	PCPR	Środki finansowe powiatu
		3. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze i do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.	2021-2023	Liczba osób przeszkolonych. Liczba osób, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne	PCPR	Środki finansowe powiatu
		4. Określenie corocznego limitu wzrostu liczby rodzin zastępczych zawodowych, w ramach przekształceń rodzin niezawodowych: 2021r – 2 rodziny, 2022r – 2 rodziny, 2023r – 2 rodziny.	2020-2023	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych przekształconych w zawodowe	Powiat	Środki finansowe powiatu,
		5. Zawieranie umów na pełnienie funkcji zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnego domu dziecka.	2021-2023	Liczba zawartych nowych umów na pełnienie funkcji rodziny zawodowej lub rodzinnego domu dziecka	PCPR	Środki finansowe powiatu, środki finansowe gmin
		6. Przygotowywanie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka na przyjęcie dziecka.	2021-2023	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR	Środki finansowe powiatu, środki finansowe gmin

2.	Objęcie pomocą w szczególności psychologiczno-pedagogiczną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.	1. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka.	2021-2023	Liczba szkoleń. Liczba rodzin/osób uczestniczących w szkoleniach	PCPR	Środki finansowe powiatu, dotacje budżetu państwa, środki EFS
		2. Organizowanie poradnictwa specjalistycznego, rodzinnego w celu zachowania i wzmocnienia kompetencji oraz przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.	2021-2023	Liczba rodzin zastępczych/osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego.	PCPR	Środki finansowe powiatu,
		3. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia	2021-2023	Liczba rodzin/osób uczestniczących w grupie wsparcia Liczba osób objętych konsultacjami	PCPR	Środki finansowe powiatu,
		4. Organizowanie zajęć terapeutycznych dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	2021-2023	Liczba dzieci objętych wsparciem	PCPR	Środki finansowe powiatu,
		5. Zapewnienie priorytetowego dostępu rodzin zastępczych do usług poradni psychologiczno- pedagogicznych.	2021-2023	Liczba dzieci z rodzin zastępczych objętych poradnictwem	Wydział Edukacji Starostwo Powiatowe	Środki finansowe powiatu
3.	Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka w wypełnianiu ich funkcji i codziennym funkcjonowaniu	1. Zapewnienie pomocy i wsparcia w formie rodzin pomocowych	2021-2023	Liczba rodzin pomocowych Liczba dzieci objętych wsparciem	PCPR	Środki finansowe powiatu,
		2. Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	2021-2023	Liczba zatrudnionych osób udzielających wsparcia	PCPR	Środki finansowe powiatu,
		3. Organizowanie czasu wolnego oraz pomocy wolontariuszy wspierających podopiecznych rodzin zastępczych w nauce	2021-2023	Formy działań w ramach organizacji czasu wolnego. Liczba dzieci, którym zorganizowano czas wolny Działania promujące wolontariat Liczba wolontariuszy. Liczba dzieci objętych wsparciem	PCPR / inne podmioty współpracujące z PCPR	Środki finansowe powiatu

4.	Szkolenie specjalistyczne w zakresie wsparcia i współpracy z rodziną.	Organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w tym superwizji.	2021-2023	Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje. Liczba szkoleń	PCPR	Środki finansowe powiatu
5.	Wspieranie materialne rodzin zastępczych.	Udzielanie świadczeń na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.	2021-2023	Liczba rodzin objętych pomocą. Liczba dzieci przebywających w rodzinach. Formy udzielonych świadczeń Wydatkowana kwota na świadczenia	PCPR	Środki finansowe powiatu, środki finansowe gmin.
6.	Wsparcie rodzin zastępczych w ramach działań projektowych	Przygotowanie i realizacja programów finansowanych ze środków UE.	2021-2023	Liczba osób objętych wsparciem Formy wsparcia	PCPR	Fundusze europejskie, środki finansowe powiatu

Cel. 2. Tworzenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego

Lp.	Zadanie	Działanie	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy	Źródła finansowania
1.	Doskonalenie systemu opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	1. Wzmocniona praca zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka działających w placówkach.	2021-2023	Liczba zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	bezkosztowo
		2. Intensywna praca pracowników placówki z wychowankami w zakresie edukacji szkolnej i kształtowania prawidłowych postaw i relacji w oparciu o rozszerzone metody diagnozy pedagogicznej i psychologicznej.	2021-2023	Liczba dzieci uzyskujących promocje do klas programowo wyższych	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	bezkosztowo
		3. Intensywna praca placówki z rodzinami naturalnymi, asystentami rodziny i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.	2021-2023	Liczba rodzin i formy współpracy, Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	bezkosztowo

		4. Organizowanie imprez integracyjnych dla wychowanków placówek i ich rodziców.	2021-2023	Liczba i rodzaj imprez dla wychowanków	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Środki finansowe powiatu, sponsorzy
		5. Pozyskiwanie rodzin zastępczych dla wychowanków.	2021-2023	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy, adopcje	PCPR Placówki opiekuńczo-wychowawcze	bezkosztowo
		6. Wspieranie usamodzielniających się wychowanków w tworzeniu programu usamodzielnienia, właściwych form integracji ze środowiskiem.	2021-2023	Zastosowane formy wsparcia	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	bezkosztowo
2.	Osiągnięcie przez placówki opiekuńczo-wychowawcze powiatu poznańskiego określonego ustawowo od 2021 r. standardu w zakresie liczby miejsc.	- dostosowanie placówki w Kobylnicy do 14-osobowej placówki interwencyjnej - utworzenie 14 osobowej placówki socjalizacyjnej w Swarzędzu przy ul. Cmentarnej i uzyskanie zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego na jej prowadzenie - uzyskanie zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego na działalność Domu Dziecka nr 2 w Kórniku-Bninie	2021-2023	-liczba miejsc w placówkach - liczba dzieci umieszczonych - kwota wydatkowanych środków z budżetu powiatu na utrzymanie dzieci w placówkach	Powiat	Środki finansowe powiatu
3.	Współpraca z PCPR na terenie innych powiatów	1. Uzgadnianie możliwości przyjęcia dziecka do placówki poza terenem powiatu.	2021-2023	Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących poza terenem powiatu poznańskiego	PCPR	Środki finansowe powiatu
		2. Zawieranie porozumień z powiatami w zakresie ponoszenia kosztów pobytu dzieci w placówkach.	2021-2023	Liczba dzieci przebywających w placówkach poza powiatem Wydatkowana kwota na utrzymanie dzieci w placówkach poza powiatem	PCPR, Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia	Środki finansowe powiatu

Cel. 3. Wspieranie w procesie usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą

Lp.	Zadanie	Działanie	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy	Źródła finansowania
1.	Tworzenie sprawnego systemu usamodzielniania	1.Wspieranie wychowanków w procesie ich usamodzielnienia	2021-2023	Liczba pełnoletnich wychowanków objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej Formy wsparcia	PCPR	bezkosztowo
		2.Udzielanie pomocy pieniężnej zgodnie z obowiązującym prawem na: a) kontynuację nauki b) usamodzielnienie c) zagospodarowanie .	2021-2023	Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia Kwota wydatkowanych środków	PCPR	Środki finansowe powiatu
		3. Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, poprzez: a) zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym, b) pozyskanie lokalu z zasobów gminnych. c) dofinansowanie do wynajmu lokalu na terenie powiatu poznańskiego	2021-2023	Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych. Liczba wychowanków, którzy uzyskali mieszkania z zasobów gmin Liczba osób korzystająca z dofinansowania do wynajmu lokalu	PCPR/placówki opiekuńczo-wychowawcze/ gmina	Środki finansowe powiatu, środki finansowe gmin
		4.Organizowanie form wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków.	2021-2023	Liczba osób objętych wsparciem. Formy wsparcia	PCPR/placówki opiekuńczo-wychowawcze	Środki finansowe powiatu

Cel 4. Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci.

Lp.	Zadanie	Działanie	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy	Źródła finansowania
1.	Podejmowanie działań mających na celu wsparcie rodzin naturalnych w wypełnianiu ich funkcji rodzicielskich	1.Prowadzenie terapii dla ofiar przemocy w rodzinie i udzielanie schronienia w sytuacjach kryzysowych.	2021-2023	Liczba osób objętych wsparciem	OIK/PCPR	Środki finansowe powiatu
		2.Poradnictwo specjalistyczne	2018-2020	Liczba wydanych orzeczeń, Liczba diagnoz specjalistycznych (psychologiczno-pedagogicznych, logopedycznych i innych).	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne / OIK	Środki finansowe powiatu

				Liczba dzieci objętych wsparciem. Formy wsparcia		
		3. Wsparcie rodzin wychowujących dzieci i młodzież niepełnosprawną w zakresie rehabilitacji społecznej	2021-2023	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z poszczególnych form rehabilitacji społecznej. Kwoty wydatkowanych środków	PCPR/WTZ/ organizacje pozarządowe	PFRON, środki finansowe powiatu
		4. Realizacja programów finansowanych ze środków UE.	2021-2023	Liczba asystentów rodzin Liczba osób objętych wsparciem Formy wsparcia	PCPR/ gminy	Fundusze europejskie, środki finansowe powiatu
		5. Udzielanie dotacji w ramach otwartych konkursów ofert organizacjom pozarządowym działającym na rzecz dziecka i rodziny	2021-2023	Liczba zrealizowanych programów Kwota wydatkowanych środków	Powiat/ organizacje pozarządowe	Środki finansowe powiatu

V. KOORDYNACJA PROGRAMU.

Realizatorem Programu jest samorząd Powiatu Poznańskiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu, pełniące rolę Koordynatora Programu. Zadania Koordynatora Programu obejmują:

1. Nadzór nad realizacją Programu.
2. Pozyskiwanie partnerów w realizacji Programu.
3. Promocję Programu.
4. Zarządzanie Programem.
5. Monitoring i ewaluację realizacji Programu.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tutaj zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł, takich jak:

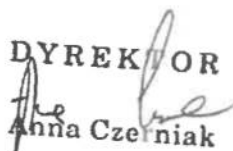
1. Budżetu samorządu powiatowego i samorządu gminy.
2. Środki budżetu państwa.
3. Środki Unii Europejskiej.
4. Innych funduszy i programów oraz innych źródeł.

Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków pozyskanych na dany rok.

VII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.

Monitorowanie Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2021-2023 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zebranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie.

Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie, co pozwoli na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się okoliczności formalno-prawnych oraz bieżących potrzeb. Ocena Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację. Pomocne w końcowej ocenie realizacji programu będą wymienione w harmonogramie wskaźniki przypisane do każdego zadania.

DYREKTOR

Anna Czerniak